

Värna jobbskapande företag

Dagens Industri den 3 februari 2017

Sveriges ekonomi har gått bra de senaste åren men arbetslösheten har ändå bitit sig fast runt 7 procent. Enligt Arbetsförmedlingen kommer bara små förändringar att ske de närmaste åren. Utöver dem som är öppet arbetslösa har många nystartsjobb, lönebidrag eller andra former av kraftigt subventionerade anställningar. 2015 handlade det om ytterligare 137.000 personer utöver de 370.000 öppet arbetslösa.

Eftersom tillväxten väntas vara god några år till finns det möjlighet för regeringen att ta tag i problemet, även om utrymmet i budgeten kommer att vara begränsat. Det är särskilt viktigt att agera nu eftersom Sverige nyligen tagit emot stora grupper invandrare, och utrikes födda är en majoritet av de arbetslösa. Utan effektiva åtgärder är risken stor att många blir fast i långvarig arbetslöshet.

I rapporten "Skatterna och entreprenörskapet – företagsbyggande, optioner och tillväxt" lyfter vi fram vad som kan göras. Svaret från alliansregeringen 2006–2014 var att öka drivkrafterna för att skaffa sig en anställning kombinerat med stora lönesubventioner för svagare grupper, som nystartsjobb och instegsjobb. Medan jobbskatteavdraget har varit framgångsrikt är effekterna av lönesubventioner relativt svaga. De är dessutom dyra och har trängt ut riktiga jobb. Särskilt för nyanlända har instegsjobben varit ineffektiva – 2014 gick bara 7 procent vidare till en vanlig anställning.

Regeringen har efter 2014 byggt vidare på klassiskt socialdemokratiska åtgärder som Komvux, beredskapsjobb och traineejobb. Utbildningsinsatser bör dock kombineras med större lönespridning. Beredskapsjobb och traineejobb förväntas ha mycket blygsamma effekter på arbetslösheten.

Till skillnad från 1990-talskrisen handlar dagens problem inte om att hålla uppe sysselsättningen under en lågkonjunktur – snarare är det strukturella faktorer som måste angripas. Ännu mer omfattande lönestöd är därför knappast en långsiktig lösning på problemet.

Politikens fokus har legat på att öka utbudet av arbetskraft. Betydligt mindre intresse har ägnats efterfrågesidan, alltså de nya och existerande företag som måste öka antalet anställda för att arbetslösheten ska minska varaktigt. Nästan hela nettoökningen av jobb i den privata sektorn kommer från nya, små och medelstora företag.

Att skapa goda förutsättningar för att dessa företag ska växa och bli fler borde vara en av grundpelarna i regeringens strategi för att pressa ned arbetslösheten. Företag som växer och anställer ger inte bara fler jobb, de ger också ökade skatteintäkter och mindre behov av kostsamma riktade åtgärder.

Det gör det i sin tur möjligt att stärka andra delar av arbetsmarknadspolitiken, exempelvis satsningar på utbildning till nyanlända och arbetslösa.

Vad kan göras på kort sikt, utan att regeringen behöver spräcka budgettaket? En bra start vore att avstå från ytterligare skatthöjningar på just små och medelstora företag. Regeringens förslag till skärpta regler för fåmansbolag kommer att dra in 5 miljarder kronor samtidigt som skatten på vinstutdelning för många företag kommer att stiga rejält.

Många fåmansbolag kommer att få starka incitament att dela ut sina upparbetade vinster innan skatthöjningen slår till vilket temporärt ökar statens skatteintäkter.

Samtidigt leder föreslagna skattereformer till att avkastningen på att investera i små och medelstora företag minskar.

Frågan är om det är en rimlig avvägning i ett läge där just de mindre företagen bidrar mest till nya arbetstillfällen. Redan i dag har Sverige relativt få tillväxtföretag även om vi fått fram flera mycket högt värderade start-ups som dock ofta sålts till utlandet i ett tidigt skede. Till detta ska läggas förslaget om vinstbegränsning och införandet av en bankskatt.

Regeringen borde vara mer offensiv när det gäller beskattning av personaloptioner i stället för de marginella förändringar som nyligen gjorts i förhållande till fjolårets utredningsförslag. Risken är alltså hög i nya företag, även när det finns en bra affärsidé i grunden.

För att kunna dra till sig kompetenta medarbetare trots ett begränsat kassaflöde och hög risk för misslyckande behövs verktyg som kan ge de anställda en andel i framtida vinster som kompensation för lägre lön, en större arbetsinsats och högre risk. Personaloptioner är ett internationellt beprövat sätt att hantera problemet som ger nystartade företag bättre möjligheter att klara av uppstartsfasen så att de kan börja växa och anställa fler.

På längre sikt behövs en tydlig strategi för entreprenörskap och företagande. Det räcker inte med forskningssatsningar – kunskapen måste också omvandlas till samhällsnytta och jobb – det är där entreprenörskapet kommer in bilden. Konkret betyder det bättre villkor för växande företag och högre utbildning – men samtidigt sämre villkor för exempelvis skuldsättning och vinster på fastighetsmarknaden. Lönesubventioner och arbetsmarknadspolitiska åtgärder kan inte ersätta en politik som långsiktigt ökar produktivitet och efterfrågan på arbetskraft.

Pontus Braunerhjelm, forskningsledare, Entreprenörskapsforum, professor, KTH

Johan Eklund, vd, Entreprenörskapsforum och professor Blekinge Tekniska Högskola och Jönköping International Business School

Magnus Henrekson, professor och vd, Institutet för Näringslivsforskning

Arvid Malm, doktorand, Entreprenörskapsforum och KTH